

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психології і туризму

КУРСОВА РОБОТА

На тему: «Курорти Чорноморського узбережжя України: історія і сучасність»

здобувача групи Т02-21

факультету туризму, бізнесу і психології

освітньої програми

Туристичне обслуговування

спеціальності 242 Туризм

Захарової Анни Сергіївни

Науковий керівник:

д. і. н., проф. Васильчук В. М.

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Національна шкала _____

Члени комісії:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3-6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КУРОРТІВ.....	7-10
1.1. Сутність поняття, чинники розвитку курортів.....	7-8
1.2. Класифікація курортів.....	8-10
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА КУРОРТІВ ЧОРНОМОРСЬКОГО УЗБЕРЕЖЖЯ УКРАЇНИ.....	11-23
2.1. Специфіка розвитку курортів чорноморського узбережжя України.....	11-21
2.2.Класифікація курортів Чорноморського узбережжя України.....	21-23
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУРОРТІВ ЧОРНОМОРСЬКОГО УЗБЕРЕЖЖІ УКРАЇНИ.....	24-31
3.1. Вплив пандемії COVID-19	24-29
3.2.Розвиток курортів України після війни.....	29-31
ВИСНОВОК.....	32-33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33-36
ДОДАТКИ.....	37

ВСТУП

Робота присвячена дослідженням в туристичній галузі України, і стосується вивчення розвитку курортів на території Чорноморського узбережжя України. Актуальність теми полягає в тому, що сучасний туризм потерпає через повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України.

Проблемі класифікації туристичних курортів були присвячені роботи М. Рутинського, О. Котлярова, В. Нарстедт та М. Піводди. Про розвиток туристичної галузі на Чорноморському узбережжі писали В. Бейдик, Н. Коржунова, В. Стафійчук [1.С.236].

Метою дослідження курсової роботи на тему «Курорти Чорноморського узбережжя України» є розкриття основних тенденцій розвитку туристичної галузі на вищезазначених територіях, а також основних характеристик з метою прогнозування перспектив розвитку українського влізного та виїзного туризму відповідно до внутрішніх можливостей в умовах коронавірусної хвороби 2019 та повномасштабного вторгнення російської федерації у 2022 році.

Завдання курсової роботи:

1. Дослідити сутність та історію розвитку туристичних курортів.
2. Розглянути теоретико-методологічні аспекти класифікації туристичних курортів.
3. Розкрити територіальний розподіл курортів на території Чорноморського узбережжя України.
4. Проаналізувати вплив пандемії COVID-19 та повномасштабної війни на туристичну галузь України.

Об'єктом дослідження є курорти Чорноморського узбережжя України.

Предметом дослідження є особливості та історія розвитку курортів Чорноморського узбережжя України, принципи їхнього територіального розподілу та існування в умовах всесвітньої пандемії та повномасштабного вторгнення російської федерації на територію суверенної України.

В курсовій роботі задіяні такі теоретичні методи, як аналіз та порівняння для розуміння того, на якому рівні розвитку знаходяться курорти на території різних областей. Також історичний та класифікаційний методи використовуються для розуміння того, як формувалися та розвивалися курорти та за якими ознаками можна їх класифікувати. Задіяні також статистичний та картографічний методи для порівняння кількості туристів та поширення курортів певного спрямування в залежності від наявності певних туристсько-рекреаційних ресурсів.

Структура роботи включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг – 37 сторінок.

РЕЗЮМЕ

Захарова Анна Сергіївна

КУРОРТИ ЧОРНОМОРСЬКОГО УЗБЕРЕЖЖЯ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Робота присвячена дослідженням курортів Чорноморського узбережжя України, їхню історію та стан за сьогодення.

Актуальність курсової роботи полягає у потребі відбудувати курорти та оновлювати туристичну галузь для українських та іноземних відвідувачів на тимчасово окупованих російською федерацією територій.

Значимість роботи полягає в аналізі туристично-рекреаційних ресурсів та способі їх використання для функціонування курортів на Чорноморському узбережжі України.

В курсовій роботі розкрита сутність поняття «курорт» та характеристика закладів відпочинку на Чорноморському узбережжі України. Також зроблені відповідні висновки щодо проблематики їхнього існування після завершення повномасштабного вторгнення.

RESUME

Zakharova Anna Serhiivna

RESORTS OF THE BLACK SEA COAST OF UKRAINE: HISTORY AND PRESENT

The work is dedicated to researching the resorts of the Black Sea coast of Ukraine, their history and current state.

The relevance of the course work lies in the need to rebuild resorts and update the tourism industry for Ukrainian and foreign visitors in the territories temporarily occupied by the Russian Federation.

The significance of the work lies in the analysis of tourist and recreational resources and the way they are used for the operation of resorts on the Black Sea coast of Ukraine.

The term paper reveals the essence of the concept of "resort" and the characteristics of recreation facilities on the Black Sea coast of Ukraine. Appropriate conclusions have also been drawn regarding the issue of their existence after the end of a full-scale invasion.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КУРОРТІВ

1.1. Сутність поняття, чинники розвитку курортів

До спроб класифікації курортних закладів та територій вчені вдавалися ще понад сто років тому. Власне з того періоду час, як почали з'являтися початки теоретичних засад таких наук як медична курортологія, рекреалогія та рекреаційна географія, також економіка і туристичний менеджмент та гостьовий сервіс. Розмежування уявлень вчених та власне систем для спроби класифікувати одиниці курортних комплексів належать до раннього, класичного та постнекласичного періодів часу. Батьківщиною курортного туризму вважається ще антична Греція, яка і почала формувати підвалини для майбутніх класифікацій. Саме в Греції традиція лікування термальними водами були проведені ретельні дослідження та детальні описи процесу та його переваг та протипоказань. Грецький медик Гіппократ, що став «батьком» медицини, також є тим, кому вислів-аксіома «купання — здоров'я» завдячує своїм існуванням і донині.

Як спадок від античного ученого Плутарха нам залишилися дані про те, що колись давно грецький острів Євбея приваблював пацієнтів із найвіддаленіших районів тогочасної Римської імперії, яка займала Британію та Рейн Закарпатської області, також займаючи Крим, Кавказ, Аравійську пустелю та Ефіопію.

Коли ж настав час класичного періоду, викладання теорії і практики курортного оздоровлення було включено до освітньої програми працівників медичинської сфери. У ХІХ столітті вже понад 5000 наукових робіт, до яких входять трактати та розвідки, були присвячені цій тематиці.

Профільна та соціальна сертифікації рекреаційних установ стали можливими завдяки європейській курортній справі. Почали з'являтися заклади для лікування туберкульозу, кишково-шлункових розладів,

захворювань шкірних покривів та хвороб, пов'язаних з опорно-руховим апаратом. З часом почали з'являтися курорти загального спрямування, але для окремих вікових категорій. Як от у XVIII столітті завдяки лікарю Р.Расселу з'явився перший у світі дитячий курорт.

Курорти — природні території, створені на земельних ділянках для оздоровчих цілей, які володіють природними лікувальними ресурсами, необхідними для експлуатації будівель і споруд з об'єктами інфраструктури, для лікувальних, лікувально-реабілітаційних, профілактичних і рекреаційних цілей, і підлягають особливій охороні.

1.2. Класифікація курортів

В залежності від того, які природні ресурси використовуються на курортах, вони можуть бути державними(лікування, медична реабілітація та профілактика інших захворювань здійснюються за рахунок унікальних, цінних та обмежених природних ресурсів) та місцевими(на відміну від попередніх, тут більш поширене використання загальнопоширених природних лікувальних ресурсів).

Для надання курорту медичного профілю(спеціалізації) потрібно враховувати властивості природно-лікувальних запасів. Курортні заклади поділяються на загальні та курорти спеціалізованого спрямування(вони призначені для лікування певних хвороб).

У дев'ятнадцятому-двадцятому століттях «курортом» були прийнято називати лікувальну місцевість чи заклад, що створений для людей, хворих на певні недуги. Завдяки цьому факту з'явилися основи для перших класифікацій курортних закладів за медичними характеристиками, які набули чинності на 1-му та 2-му з'їздах курортників, які проводили медичні курортологи з усіх європейських країн.

Наприкінці першої половини дев'ятнадцятого століття у курортній мережі європейських країн відбулася еволюційна трансформація, внаслідок якої люди

перестали приїжджати до поселень з метою лікування різних хвороб. Натомість їм на заміну прийшли центри масового туризму, цільовою аудиторією яких були люди з активним та здоровим способом життя.

Мета подібних подорожей та самого перебування на курорті змінилася, адже європейці почали задумуватися про те, щоб їздити туди не тільки, коли вони нездужають фізично, але й коли хочуть відпочити та розважитися. Стає очевидно, що на увесь туристичний сектор вплинули повна та докорінна реорганізація, які можуть гарантувати різнобічний відпочинок, естетичну насолоду, веселощі та розваги, роблячи їх основою сучасної конкурентної стратегії розвитку світових курортів.

Подібні зміни стали причиною того, що стало називатися «феноменом курортної урбанізації», який, у свою чергу, став зародженням курортів нового та змішаних типів від суто релаксаційних пасивно-дозвіллевих і оздоровчо-розважальних, до активно і навіть екстремальний туризм, еко-курорти, водні курорти (круїзи).

У поєднанні з новітніми соціальними реаліями необхідно створити нові та оригінальні методи класифікації курортних закладів з точки зору науки про розваги та прикладного туризму.

Практики курортного сервісу наприкінці двадцятого століття стали засновниками та зумовили поширення європейської моделі прикладної типології курортних закладів за рівнем рекреаційного сервісу, показником якого стала кількість «зірочок», але разом з тим також велося виробництво класичних схем ринкового розмежування курортів на лікувальні, пасивно- й активно-відпочинкові, сюди ж буквально на початку 1990-х років на правах окремого класифікаційного таксона введені екологічні курорти.

Радянська наукова школа рекреалогії й рекреаційної географії по собі залишила вчених та випускників, що також відіграли значну роль у створенні теоретичної систематизації курортних комплексів. Особливо велику та

досконалу працю у ґрунтовних розробках типологічної систематики курортних або територіальних рекреаційних систем провели В. Преображенський, М. Мироненко, І. Твердохлебов, Ю. Веденіна, Е. Котлярова, П. Царфіс, А. Гідбут, А. Мезенцев, К. Зворикін. Авторитетними представниками української наукової школи курортної систематики заслужено вважаються А. Бабинець, Е. Гордієнко, В. Денисова, А. Ігнатенко, М. Лобода, М. Одрехівський[6.С.165].

Названі дослідники домовилися, що спільною та найважливішим класифікаційним критерієм буде функціональний профіль курортів.

Для сьогодення характерним є те, що перевагу не отримує жоден з уже відомих класифікаційних критеріїв. Усі являються однаково важливими та залежними одне від одного. Тому вважається доцільним використання різних класифікаційних схем в залежності від мети та цілі аналізу. Цей підхід є основою сучасної багатокритеріальної схеми класифікації, написаної західними теоретиками розваг і туристичних напрямків. Цій проблемі себе присвятили науковці Т. Гоудал, П. Віт, Л. Гайвууд, Х. Бутшер, М. Муллард, Дж. Капенергурст, П. Бремам, С. Мак-Кул, К. Руан, Дж. Соан, В. Нарстедт, М. Піводда, С. Вестон та ін[30].

Як може стати зрозуміло з огляду вище названих робіт, єдиний підхід, що дав би змогу якось систематизувати курорти за певними ознаками, на просторах світової науки просто не існує. Так само ситуація складається із єдиним поглядом та критеріями тлумачення слова «курорт» у різних країнах. Наприкінці двадцятого та на початку двадцять першого століть у західній науці та практиці прийнято вважати, що курортами називаються курортні та готельні комплекси класу “Resort”, “SPA” і “Wellnes”, а Всесвітньою туристичною організацією, відпустка, курорт або місце зазвичай інтерпретується як туристичний напрямок - туристичний центр.

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА КУРОРТІВ ЧОРНОМОРСЬКОГО УЗБЕРЕЖЖЯ УКРАЇНИ

2.1. Специфіка розвитку курортів чорноморського узбережжя України

Унікальність Одеської області полягає у наявності усіх видів природно-лікувальних ресурсів: мінеральних вод, лікувальних грязей, велика кількість лиманів та соляних озер, морської води та узбережжів, цілющого клімату, які завдяки лікувальним властивостям змогли зробити одеський регіон відомішим ще у дев'ятнадцятому сторіччі туристичним курортом — спочатку грязями, а згодом, у майбутньому— морським і клімато-бальнеологічним. Одеські курорти почали функціонувати поблизу лиману, що вважається унікальним завдяки своїм цілющим властивостям, а вже потім перебралися на берег моря.

Найвідоміший протягом усієї історії існування бальнеогрязьовий курорт «Куяльник», що був побудований ще у тисяча вісімсот тридцять четвертому році. Це майже найстаріший курорт, що розташований на південній частині нашої країни, один з найбільш унікальних водних об'єктів, що мають загальнодержавне значення та належать до категорії лікувальних. Лікувальний соляний розчин сольових водоймищ, який ще називають ропою, та грязі лиману за властивостями еталонні у світі. З метою охорони неповторних властивостей водойм законом України від п'ятого грудня дві тисячі вісімнадцятого року природну територію Куяльницького лиману оголошено курортним закладом, що має загальнодержавне значення.

Розвиваючи курорт Куяльницький лиман, освоювали природні лікувальні ресурси Хаджибейського та Клейн-Лібентальського лиманів, у 1920-1930-х роках почали інтенсивно розвивати дитячі санаторії на узбережжі, Одеська область було визнано важливим дитячим курортом всесоюзного значення.

Говорячи про унікальність, важливо зупинитися на цінності приморського клімато-бальнеогрязьового курорту «Сергіївка» на узбережжі Будацького (Шаболатського) лиману, найбільшого серед одеських курортів. П'ять

природних лікувальних ресурсів і елементів в одному домені: лікувальні грязі, лиманна нафта, морський гравій, лікувальна мінеральна вода, лікувальний клімат; інфраструктура курортних закладів і комплексів, планувальні рішення та функціональна інфраструктура – все це робить «Сергіївку» найперспективнішою курорт для розвитку України.

Разом з Одесою відомо, що в цій області розміщено двадцять два курорти та місця, де можна ці курорти побудувати.

Історія розвитку Одеського курортного регіону зумовлена унікальною сукупністю різноманітних природних лікувальних ресурсів і чинників, зосередженням в Одесі великого наукового потенціалу — вчених-куртологів та лікарів. Їхні праці було присвячено лікувальним властивостям природно-цілющих ресурсів та методикам їх застосування в санаторно-курортних практиках.

В Одеській області організація почала вивчати природні цілющі чинники клінічного перебігу різних хвороб в умовах курорту. В одна тисяча дев'ятсот двадцять сьомому році на території Одеси було засновано Всеукраїнський інститут бальнеофізіотерапії, що від тисяча дев'ятсот дев'яносто другого року отримав назву Український інститут, присвячений медичній реабілітації та водолікуванню. Інститут присвячений вивченню механізмів роботи природно-лікувальних запасів і розробці методик їх використання в санаторно-курортних практиках.

Завдяки проведенню медико-біологічного зонування було визначено основні профілі курортів України, зокрема Одеської області, введено спеціалізацію санаторних відділень, що дало змогу цілеспрямовано і раціонально використовувати місцеві курортні ресурси.

Наприкінці двадцятого століття основи для наукового обґрунтування основи розвитку реабілітації в санаторно-курортних закладах України були закладені. Найбільшим значущим науковим здобутком цього періоду

вважається відкриття в Одесі першого відділення ранньої санаторної реабілітації хворих після гострого інфаркту міокарда в санаторії «Лермонтовський». Цей санаторій заклав основи для розвитку ранньої санаторної реабілітації хворих неврологічного, травматологічного, гастроентерологічного та інших профілів. Цей крок допоміг підтримати стан хворого та швидко повернутися йому чи їй до звичного способу життя та роботи. Внаслідок цього також скоротився термін перебування хворого в лікарні.

Наприкінці двадцятого століття настав період, для якого було характерним формування комплексних підходів до шляхів та способів вивчення механізмів біологічної дії природних лікувальних ресурсів та контролю за їх раціональним використанням.

Також з'явилася якісна система стандартів санаторно-курортного лікування, тож вона могла забезпечити високу оцінку та спільний підхід до надання послуг з відновлювального лікування та реабілітації; розробленням процедури класифікації курортів та надання їм статусу державного чи місцевого значення.

Міністерство охорони здоров'я України та регіональних органів публічної влади протягом останніх кількох років активно підтримує проведення масштабної роботи з оновлення, відбудови та реконструкції курортного потенціалу Одеської області.

- Інвентаризація та систематизації були проведені.
- Також теперішній стан природно-лікувального ресурсного фонду на території Одеси був оцінений.
- Було комплексно оцінено лікувально-оздоровчий та курортний потенціали території.

- Була здійснена типізація курортних і рекреаційних зон Одеської області та побудовано дорожню карту реалізації ключових інвестиційних проєктів для кожної курортно-рекреаційної зони.
- Розроблення концепцій, дорожніх карт та стратегічних портфелів інвестиційних проєктів розвитку курортів державного і місцевого значення «Куяльник», «Сергіївка», «Сичавка»;
- Також створення Атласу природно-лікувальних ресурсів Одеської області.

За допомогою експертів Міністерства охорони здоров'я для надання якісних санаторно-курортних послуг та ефективної реабілітаційної допомоги в санаторно-курортних закладах регіону ряд персоніфікованих програм на реабілітаційному та курортно-санаторному етапах у пацієнтів, які щойно вилікувалися від коронавірусного захворювання.

Також довготривалу реабілітацію можуть пройти військовослужбовці, що отримали травми опорно-рухового апарату, черепно-мозкові травми, посттравматичний стресовий розлад в умовах санаторно-курортних і реабілітаційних закладів у періоді після гострої та довготривалої реабілітації;

Широкий спектр наданих можливостей у позакурортному застосуванні природно-лікувальних ресурсів та преформованих засобів в оздоровчих закладах, спа-салонах та велнес-центрах, амбулаторних умовах.

Основним завданням інституту для забезпечення сталого розвитку одеських курортів вважається процес здійснення різноманітних комплексних заходів, що займаються наданням природних територій, яким притаманна наявність природних лікувальних ресурсів, статусу курортів з державним або місцевим значенням. Вважається, що це вплине на розвиток курортів відповідно до міжнародних стандартів якості, внаслідок чого підвищиться рентабельність та конкурентоспроможність санаторно-курортних комплексів, прискорення соціально-економічного розвитку регіону та покращення

економічного статусу громадян. І, очевидно, популяризація Одеського регіону не тільки на теренах України, а й за її межами.

Розвиток туристично-рекреаційної сфери на території Херсонщини стає все більш визначним та можливим завдяки активно еволюціонуючим галузям, що мають вплив на розвиток економічної та соціальної сфер, що зумовлює інтеграцію у світову туристичну індустрію.

Тому Постановою Кабінетів Міністрів України № 583 була затверджена «Державна програма розвитку туризму на 2002-2010 роки». На основі програми управління культури і туризму облдержадміністрації Херсонської області в 2006 році затвердило «Стратегію розвитку туристично-рекреаційного комплексу Херсонської області» на період з 2007 по 2015 роки.

Шляхом аналізу наукових досліджень можна припустити, що вчені зацікавлені у вивченні всієї України та її найбільш привабливих територій з рекреаційної точки зору. Проблеми розвитку туризму досліджували: О. О. Бейдик, М. І. Ігнатенко, В. І. Мацала та інші. Очевидно, що на подальший розвиток території неможливо обійтись без комплексного дослідження ресурсів та їхніх територіальних поєднань. Вагомий внесок в дослідження Херсонської області зробили О. Марченко, О. Сарапіна. Але ще залишається багато не уточнень і запитань.

Основною ціллю та основним предметом дослідження стає рекреаційна діяльність на території Херсонської області.

Розподіл рекреаційних ресурсів у Херсонській області є нерівномірним. Регіон можна розділити на три області. Найбільш важливий і різнобарвний рекреаційний потенціал належить приморським районам - Голопристанському, Скадовському, Білозерському, Каланчацькому, Генічеському.

Однак між цими районами є значні відмінності. У деяких районах є пансіонати, будинки відпочинку, дитячі санаторії, реабілітаційні центри, до обласного центру налагоджене транспортне сполучення.

Тому метою даного дослідження є дослідження рекреаційної діяльності Херсонської області як об'єктивної основи розвитку рекреаційного комплексу регіону та обґрунтування найбільш оптимальних і раціональних шляхів використання рекреаційних ресурсів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити завдання щодо виявлення територіального поєднання рекреаційно-туристичних ресурсів та обґрунтування основних шляхів оптимізації рекреаційно-туристичної діяльності в регіоні.

Рекреаційне природокористування — вид діяльності людини, який останнім часом набув значного розвитку і має тенденцію до подальшого розширення. Цьому розвитку сприяє соціально-економічний прогрес і, як наслідок, збільшення доходів, часу, транспорту та житлових умов, зростання населення та урбанізація.

Залежно від мети рекреаційної діяльності до природи висуваються різні види вимог, які диференціюються через функціональну типологію [4]. І показано, як розвивалася рекреаційна діяльність. У Херсонській області можна виділити чотири основні види рекреаційної діяльності.

У структурі територіально-рекреаційного комплексу Херсонської області в першу чергу виділяють наступні напрями рекреаційної діяльності: санаторно-курортний відпочинок, відпочинок і праця на дачних ділянках, туризм, пізнавальний відпочинок.

Слід зазначити, що найбільш суттєвий розвиток у Херсонській області пов'язаний із курортно-рекреаційною діяльністю. Це зумовлено насамперед специфікою складу та розміщення рекреаційних ресурсів регіону. Найбільш

істотно курортний вид рекреаційної діяльності характеризується наявністю санаторно-курортних закладів та їх місткістю (кількістю місць).

Як свідчать дані, серед закладів відпочинку в Херсонській області переважають туристичні бази та дитячі санаторії (80%). Вони вміщують найбільшу кількість відпочиваючих. Такі заклади забезпечують повноцінне харчування відпочиваючих, обладнані пляжі, активний відпочинок, екскурсії. Переважна більшість (94%) рекреаційно-оздоровчих закладів є літнього типу, оскільки вони не мають системи опалення. Більшість будівель будують не з міцних матеріалів, особливо для туристичних баз.

Серед стійких і найбільш значущих тенденцій розвитку лікувально-курортної рекреаційної діяльності слід відзначити посилення її спеціалізації на оздоровленні дітей. Цьому значною мірою сприяє наявність природних рекреаційних ресурсів, а також прийнятна матеріальна база для відпочинку та кваліфіковані кадри. У результаті кількість дітей, які виїхали на відпочинок, зросла з 34,484 у 1991 році до 68,9 тис. у 2005 році, або на 100%.

Значного розвитку, особливо в останнє десятиліття, набув особливий вид активного відпочинку, відпочинку та праці на присадибних ділянках. Садівництво на Херсонщині більш поширене порівняно з сусідніми областями. Найбільш значні та компактні садівничі поселення мають кілька територій для розміщення: долина та дельта р. Дніпро, пониззя р. Інгулець, береги Каховського водосховища, численні озера в Голопристанському та Цюрупинському районах, прибережні смуги в с. Садовський район. Як правило, у всіх садівничих селищах є організовані транспортні шляхи або річкові причали, освітлення, магазини з товарами першої необхідності. Особливого розвитку садівництво отримало в районах з найбільшою кількістю міського населення. Садівничі поселення за останні кілька років приваблюють все більше людей. Цей вид відпочинку можна визначити як агротуризм, підвид зеленого туризму в Україні. Агротуризм – це вид сільського зеленого туризму

як пізнавального, так і рекреаційного характеру, де окремі сім'ї знімають будинки для літнього відпочинку.

Це правильна та важлива концепція розвитку рекреаційної діяльності в області. Необхідно забезпечити розвиток усіх компонентів рекреаційної діяльності, а не тільки однієї або декількох з них, щоб забезпечити різноманітність та задоволення потреб усіх категорій відпочиваючих. Пропорційний розвиток різних видів рекреації допоможе збалансувати попит на різні види відпочинку та забезпечити максимальну ефективність використання природних ресурсів. Крім того, розвиток різноманітних видів рекреації може допомогти збільшити притік туристів та покращити економіку регіону.

Розподіл рекреаційних ресурсів у Херсонській області є нерівномірним. Територію області можна умовно поділити на три області. Найбільш важливий і різнобарвний рекреаційний потенціал належить приморським районам - Голопристанському, Скадовському, Білозерському, Каланчацькому, Генічеському. Навіть у цій групі між районами є помітні відмінності. У районах побудовані пансіонати, будинки відпочинку, дитячі санаторії, оздоровниці, добре транспортне сполучення з обласним центром.

Головними для визначення рекреаційної спеціалізації Скадовського району є морські узбережжя, пляжі, наявність сприятливого теплового клімату та ресурсів.

Херсонська область в Україні може похвалитися різноманітними рекреаційними ресурсами, але їх використання різне в різних адміністративних районах. Найбільш значні та відомі курорти розташовані в Скадовську, Лазурному, Красному. Найбільша концентрація рекреаційних закладів у Скадовську та Садовському районі – 36% за статистикою. Доступність цих курортів є вигідною: Скадовськ знаходиться на відстані 100

км від обласного центру та 28 км відповідно та залізничної станції Каланчак, а Лазурне – 102 км та 90 км від залізничної станції Брилівка.

Каланчацький район, незважаючи на своє приморське положення, має менш інтенсивне використання морських і пляжних рекреаційних ресурсів через незручне транспортне сполучення, відстань від обласного центру 160 км по автошляху та 27 км від залізничної станції Горли до м. Каланчак. І навпаки, Генічеськ використовує ці ресурси ширше, ніж курорт Горли в Каланчацькому районі.

Іншу групу адміністративних районів, які пов'язують відпочинок насамперед із зручністю ресурсів Дніпра, складають прирічкові Нововоронцовський, Бериславський, Верхньорогачицький, Великопетиський, Горностаївський та Каховський райони.

До третьої групи увійшли райони з найменшим потенціалом, такі як Високопільський, Нижньосірогойський, Іванівський, Новотроїцький, Чаплинський. Вони мають однорідні розорані степові ландшафти, переривані захисними лісовими смугами, а на півдні — протоками. Пам'ятки природи переважно місцевого значення. Винятком є Чаплинський район, де знаходиться всесвітньо відомий біосферний заповідник Асканія-Нова. Таким чином, рекреаційні ресурси в основному використовуються місцевим населенням.

Таким чином, Херсонська область має значні резерви для розширення рекреаційної діяльності, але їх використання залежить від їх розташування та доступності, а також різноманітності та стану ресурсів.

Хоча туризм у Херсонській області має значний потенціал, однією з головних проблем є короткий туристичний сезон. Це може бути пов'язано з погодними умовами, а також з тим, що значна частина туристів віддає перевагу іншим регіонам України або зарубіжжя.

Для покращення ситуації необхідно розробити та реалізувати стратегії залучення туристів протягом усього року. Це може включати рекламні кампанії, заходи просування туристичних маршрутів, розвиток нових видів туризму (наприклад, екотуризм, гастротуризм), а також збільшення кількості заходів і розваг, що будуть приваблювати туристів протягом року.

Також важливо покращити інфраструктуру для туризму, зокрема, розвивати та модернізувати готельну базу, покращувати якість послуг та інші важливі аспекти, які зроблять Херсонщину більш привабливою для відпочинку. Залучення інвестицій до розвитку туризму може також бути корисним для збільшення потенціалу туристичної галузі.

Отже, хоча є деякі проблеми, Херсонська область має значний потенціал у сфері туризму. Залучення туристів протягом усього року та покращення інфраструктури можуть допомогти збільшити ефективність туристичної галузі та забезпечити більше прибутків для місцевої економіки.

До 1991 року туристичні об'єкти Херсонської області були завантажені лише 5 місяців на рік. Значною проблемою в туристичній галузі регіону є транспортне сполучення. Більшість туристичних перевезень здійснюється автомобілями та поїздами (85% та 15% відповідно). Найбільш інтенсивні туристичні маршрути в області обслуговують дороги: Херсон-Генічеськ, Херсон-Каховка, Херсон-Асканія-Нова, Херсон-Скадовськ-Лазурне-Залізний порт[7].

Пропонуємо вдосконалення туристичної галузі Херсонської області з позицій наукових рекреаційно-географічних засад. Це можна зробити, забезпечивши оптимальне використання рекреаційних ресурсів, посиливши інформаційно-рекламну підтримку туристичної галузі, приділивши увагу лікувальному потенціалу регіону, сприяючи розвитку фестивального та наукового туризму в міжсезоння, зберігаючи історичні, культурних і природних об'єктів області в належному стані для потреб туристичної галузі,

визначення перспективних туристичних об'єктів, розроблення програм використання об'єктів природно-заповідного фонду для потреб туристичної галузі та дослідження можливості використання лікувальних грязей, терм. і мінеральні води. Херсонщина має привабливий інвестиційний клімат у районах з потенціалом для розвитку туризму.

2.2.Класифікація курортів Чорноморського узбережжя України

Херсонська область є одним із найпривабливіших регіонів України, що пропонує унікальні можливості для розвитку туризму. Це ідеальна відправна точка для знайомства з мальовничою південною частиною України, яка може похвалитися 200-кілометровим узбережжям Чорного та Азовського морів із зручними піщаними пляжами, добре розвиненою парковою інфраструктурою та будинками для відпочинку, готовими прийняти як місцевих, так і іноземних гостей. Повітря наповнене заспокійливим ароматом степових трав і квітів, а також смолистим ароматом сосен.

Сюди, зокрема, тягнуться набратися сил і здоров'я діти не тільки з усіх куточків України, але й з Росії, Білорусі, Казахстану та інших країн, завдяки курортній зоні прибережної зони Таврійської суші. Для них доступні близько 100 дитячих оздоровчих закладів як у курортному Скадовську, так і в селах Лазурне, Залізний Порт, Хорилівка на Чорному морі та на Арабатській косі на Азовському морі, яка простяглася на 115 км в ширину від 270 м до 8 км.

Ті, хто віддає перевагу більш активний відпочинок, можуть насолодитися відпочинком у Національному парку Асканія-Нова та оцінити його унікальне розмаїття. Парк був заснований бароном Фрідріхом Фальц-Фейном в незаселених степах, населених численними стадами куланів і сайгаків, а також зграями степових птахів. Щоб зберегти для майбутніх поколінь цей дивовижний край з його незайманою рослинністю та рідкісним тваринним світом, він вилучив із сільськогосподарського обігу понад 10 тисяч гектарів і організував в Асканії-Новій степовий заповідник. До наших днів збереглося в

первозданному вигляді 478 вищих рослин (багаторічних і однорічних), 13 з яких занесено до Червоної книги України. Але збереженням унікального природного комплексу у своєму родовому маєтку видатний натураліст Асканії-Нова не обмежився. У період з 1874 по 1916 рік в Асканії-Новій також був створений чудовий зоопарк, який збагатив світ Таврії багатьма рідкісними тваринами і птахами з усіх континентів.

У тексті йдеться про два біосферні заповідники в Україні – Асканія-Нова та Чорноморський. Асканія-Нова — степовий заказник, в якому розташовані національний парк і дендрологічний парк. Дендрологічний парк був створений наприкінці 19 століття і містить понад 220 видів дерев і кущів з усього світу. Асканія-Нова також відома своєю колекцією тварин і вважається національним надбанням. Чорноморський біосферний заповідник розташований у Миколаївській та частково в Очаківській областях України. У заповіднику представлена різноманітна флора і фауна, серед яких понад 700 видів рослин, деякі з яких є рідкісними і занесені до Червоної книги України. У заповіднику також є різноманітна популяція птахів із понад 300 видами птахів, з яких близько 140 гніздяться в заповіднику. Обидва заповідники є міжнародно визнаними науково-дослідними установами та є частиною глобальної мережі біосферних заповідників. У статті також коротко згадуються популярні туристичні об'єкти – острови Бірючий і Джарилгач, річка Славутич.

Херсонський край дійсно має значний потенціал для розвитку сільського зеленого туризму, оскільки його територія багата на природні ресурси, історичні та культурні пам'ятки, традиційне сільське господарство та козацькі традиції.

Туристичні маршрути, які проходять через історичні місця козацької доби, можуть бути особливо привабливими для тих, хто цікавиться історією та культурою України. Крім того, лікувальні властивості грязей місцевого

соляного озера можуть бути іншою привабливою можливістю для туристів, які хочуть відвідати місця для відновлення здоров'я та релаксу.

Розвиток сільського зеленого туризму в Херсонському краї може стати важливим економічним фактором, який забезпечить створення нових робочих місць, підвищення доходів місцевого населення та збільшення інвестицій в регіон. Тому варто підтримувати ініціативи та проекти, спрямовані на розвиток туризму в Херсонському краї.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУРОРТІВ ЧОРНОМОРСЬКОГО УЗБЕРЕЖЖІ УКРАЇНИ

3.1. Вплив пандемії COVID-19

Пандемія коронавірусу 2019 року вплинула на туристичну галузь через пов'язані з нею обмеження на подорожі та зниження попиту з боку мандрівників. Туристична галузь серйозно постраждала, так як більша частина країн наклала табу на поїздки, щоб обмежити поширення коронавірусу.

Всесвітня туристична організація при ООН підрахувала, що кількість туристичних поїздок у світі можуть зменшитися від 58 % до 78 % у 2020 році, що призведе до потенційної втрати 0,9–1,2 трильйона доларів США в надходженнях від міжнародного туризму.

У величезній кількості міст число запланованих відвідувань туристами скоротилася на вісімдесят-дев'яносто відсотків. У регіоні іноді вводилися суперечливі та своєрідні ліміти подорожі в один бік, а велика кількість головних туристичних об'єктів світу, таких як музеї, тематичні парки та спортивні споруди, були зачинені. За даними UNWTO стало відомо про занепад міжнародних туристських прибуттів на шістьдесят п'ять відсотків за перші півроку у дві тисячі двадцятому році.

Авіаційні пасажирські перевезення продемонстрували подібне зниження. Конференція ООН з торгівлі та розвитку опублікувала звіт у червні 2021 року, в якому йдеться про те, що глобальна економіка може втратити понад 4 трильйони доларів США внаслідок пандемії

З даних, наданих Державною податковою службою, можна зробити певні висновки щодо перебування туристів у різних регіонах України. «Сума надходжень до місцевих бюджетів туристичного збору у 2020 році склала близько 130 мільйонів гривень, що на 34% менше, ніж у попередньому році. Проте не можна стверджувати, що ці дані є об'єктивними щодо реальної кількості туристів. адже туристичний збір сплачують офіційно діючі заклади,

а значна частина підприємств працює в «тіні», – пояснила вона. Тому можна констатувати, що закриття кордонів підштовхнуло людей до подорожей всередині України, оскільки кількість звернень до Туроператорів щодо відпочинку в Україні зросло, хоча й незначно, розповів у розмові з DW президент Всеукраїнської асоціації туроператорів Ігор Голубаха.

Так, у 2020 році туроператор JoinUP! організував відпочинок в Україні для понад 7 тисяч туристів, за винятком чотирьох місяців карантину, зазначив директор з розвитку в'їзного туризму компанії Сергій Кириченко, «За весь 2019 рік було близько 7,5 тис. туристів. Якби ми працювали ці чотири місяці, я впевнений, що ми б перевищили результат 2019 року», - сказав він. У зв'язку з пандемією туроператори почали більше уваги приділяти внутрішньому ринку, зокрема, шукати нові готелі та розвивати раніше непопулярні напрямки, такі як Дністровський каньйон, озеро Сиваш, бальнеологічний курорт у Сатанаєві Хмельницької області, – зазначив І. Голубаха.

Але чи задоволені туристи відпочинком в Україні? «До пандемії я активно подорожував іншими країнами. Через закриття кордонів минулого року я вирішив навідатися до Львова, Харкова та Чернігова. Все подобається», – поділився житель Києва Валентин Корнієнко.

Певних висновків щодо кількості туристів у різних областях України дає змогу досягти Держподаткова служба за наданими нею даними. За дві тисячі двадцятий рік кількість надходження, отриманих від туристичних податків, дорівнювала ста тридцяти мільйонам грн, що скоротилася на тридцять чотири відсотки, порівняно з минулим роком. Однак, стверджувати про об'єктивність цих даних щодо реальної кількості туристів не можна. Бо туристичний податок зобов'язані сплачувати офіційно працюючі установи, в той час, як більша кількість яких працюють неофіційно".

У зв'язку з цим цілком можливо сказати, що закриті кордони змусили українців подорожувати власною країною, бо стало відомо про зростання

запитів до туристичних операторів на відпочинок на території України, хай і не надто помітно.

Наприклад, туроператор JoinUP! Протягом дві тисяч двадцятого року, не рахуючи чотирьох місяців карантину, був відповідальний за організацію відпочинку по Україні для більш, ніж семи тисяч туристів, було розказано DW директором з розвитку в'їзного туризму компанії Сергієм Кириченком. Він ділився, що якби вони мали змогу повноцінно працювати у чотири місяці від початку коронавірусної пандемії, то вони навіть могли б перевершити результати за минулий, дві тисячі дев'ятнадцятого року.

У зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби туристичні оператори звертають увагу саме на внутрішні ринки, у пошуках нових готелів та можливостях розвитку не надто популярних та не надто відомих напрямках, наприклад, Дністровському каньйоні, озері Сиваші та бальнеологічному курорті, що у селі Сатанів, що у Хмельницькій області, зауважив Голубаха.

Однак туристку Марію Бровінську не все влаштувало, хоча й вона отримала певну кількість радості та щастя. В Україні – це брак сервісу, різниця між очікуваннями та реальністю. Сьогодні у готельному сервісі я не бачу сильних відмінностей між іноземними та рідними курортами», – зазначила вона. Ще одним недоліком туризму у нашій країні, на думку Марії, є транспортна система та стан доріг, що особливо стосується населених пунктів, що знаходяться віддалік.

У випадку з іноземним туризмом на місцевих курортах побувало чимало українців – набагато більше, ніж минулого року, визнають туроператори та експерти туристичного сектору.

Тож, президент Всеукраїнської спілки операторів туристичної галузі І. Голубаха зазначив, що випадок з внутрішнім туризмом України продовжує покращуватися, але середня ціна вища, ніж у масового туризму, а сервіс найчастіше поступається, але замінити закордонний туризм не може.

І. Голубахою було визнано, що безперечно, внутрішній туризм зараз на підйомі, бо у зв'язку з пандемією практично в усіх країнах відмовляються приймати наших відвідувачів. За винятком, можливо, таких країн, як Туреччина, Єгипет, Албанія та Хорватія. Проте кількість замовників туристичних фірм, яка жаліються на невідповідність цін і якості обслуговування на українських курортних закладах, зростає. Якби в останньому місяці весни українські ціни були прийнятними, то тепер вони значно дорожчі. І внутрішні подорожі в Україні знову поступаються у конкуренції Єгипту.

Згідно зі статистикою туристичного сектору, минулого року рекордні 1,5 мільйона українських туристів відвідали Туреччину та близько 1 мільйона – Єгипет.

У дві тисячі двадцять другому році туроператори зізналися, що більша частина курортного сезону на території Туреччини і Єгипту пропала даремно у зв'язку з коронавірусом. Водночас такі популярні європейські курорти, як Іспанія, Італія, Греція та Болгарія, не очікують на українських туристів у загальному.

Чи можна всі ці туристичні потоки перенаправити на внутрішній туризм в Україні?

Ю. Дерешом на Радіо Свободі в ефірі було визнано, що це сталося, але лише частинами. Однак, за його словами, важко підрахувати, скільки саме туристів приїжджає в Україну. Крім того також, він визнав, що за нормальних умов українські станції не можуть конкурувати з іноземними у ціні та якості.

Відчайдушним кроком вважається переорієнтація наших людей на внутрішній туризм протягом дві тисячі двадцятого року. Потрібно розуміти, що подорож всередині країни не задовольнить так, як подорож закордон. Або вона не дасть людям знайти те, що вони шукають. Наприклад, питання забезпечення такого ж рівня обслуговування в наших готелях, який можуть

забезпечити туристичні країни, досі залишається болючим. Або він коштує неабияких грошей. Також наші пляжі достатньо забруднені порівняно з закордонними. Готельні комплекси місцевого значення вимагають більшої кількості фінансових ресурсів, але зазвичай не пропонують відповідну якість. «Але кімнат для проживання не вистачає, тому конкуренції майже немає», – було сказано Юрієм Дерешом. – Безперечно, наші співвітчизники цьогоріч подорожували Україною у значно більшій кількості, ніж за кордоном. Наприклад, усі більш-менш хороші готельні комплекси на українському морі були заброньовані до останнього місяця влітку. Чи можна порахувати цей потік? На жаль, це майже неможливо, бо ми не маємо доступу до статистичних даних українських готелів. Оскільки деякі місця розміщення не зареєстровані офіційно, через що вони не змушені сплачувати туристичний збір, з якого ми могли рахувати кількість подорожуючих та кількість діб, які мандрівники провели на цій території.

Зі своєї сторони директор турфірми, що носить горду назву «Феєрія мандрів» Ігор Захаренко може пояснити цей момент невизначеності тим, що свої подорожі на Чорне та Азовське моря українці дуже часто організовують без допомоги турфірми, офіційного готелю, беручи усі витрати на себе, через що неможливо, тож точно порахувати їхню кількість.

Від компанії Водафон стало відомо, що на території південно-українських курортів влітку 2020 року було набагато більше відвідувачів, якщо порівнювати з дві тисячі дев'ятнадцятим роком:

- Одеська, Миколаївська та Херсонська області прийняли на тридцять відсотків більше відвідувачів порівняно з аналогічними днями минулого літа, судячи зі збільшення мобільних трафіків.
- У курортному містечку Кирилівці (Запорізької обл., Азовського моря) прибуло на п'ятдесят п'ять процентів більше відпочиваючих, ніж минулого року, за даними мобільного трафіку.

- У містечку Бердянську (Запорізької області, Азовського моря) відпочиваючих, ймовірно, побільшало на тридцять сім відсотків, ніж за аналогічними даними у дві тисячі дев'ятнадцятому році.
- Азовські курорти (Ялта, Урзук, Білосарайська коса) на підконтрольній Києву території Донецької області зазнали збільшення кількості туристів майже удвічі.

3.2. Розвиток курортів України після війни

Другим завданням стара організація евакуації населення, що проживало на територіях, на яких відбувалися бойові дії. Деякі працівники теж змушені були евакуюватися і все покинути, щоб потім почати усе наново.

Після того люди задумалися, як можна було б оновити діяльність. Стало очевидно, що війна стала частиною нашої реальності, з якою потрібно рахуватися та яка потребує адаптації.

За словами Державного агентства розвитку туризму люди продовжують подорожувати країною.

Оскільки українці почали більше цікавитися своєю країною та хочуть відволіктися, вони продовжують подорожувати, незважаючи на заборону відвідувати ліси та прикордонні території.

Дуже багато жінок мають змогу подорожувати за кордоном.

Велика кількість українських громадян, що тимчасово знаходяться в Європі, продовжують бронювати наземний транспорт в українських туроператорів і добираються до місця відпочинку самостійно.

Цієї суми може бути достатньо лише для часткового покриття звичайних обсягів поїздок. Задля відновлення минулої потужності та кількості замовлень

Працівники туристичної сфери в Україні починають вивчати та аналізувати європейський ринок та інші країни, та можливості, що ті можуть запропонувати українцям.

Наш бізнес активно розвивається на території країн Молдови та Казахстану. Також він почав розвиватися у таких країнах, як Естонія, Латвія та Литва. Але потрібно розуміти, що нам знадобиться ще дуже багато часу, аби можна було сказати, що він дуже успішний.

Для того, щоб підготуватися до праці на території балтійських країн треба витратити не один рік. Ми можемо зрозуміти на основі цих даних, що шлях нашої країни в Європейському Союзі буде довгим і сповненим різних перешкод.

Однак не потрібно забувати, що туристичний ринок продовжує активно розвиватися та відновлюватися, через що не завжди має можливість відповідати сподіванням туристів. У Лондоні аеропорт Хітроу змушений був оголосити, що не зможе обслуговувати більш, ніж сто тисяч пасажирів на день з метою скорочення обсягів черги.

Але українці хотіли би повернення туризму у свою професію. Разом з тим, ми можемо пишатися такими цифрами, обсягами та результатами.

Також перед українцями постало питання повоєнного відновлення та шляхів його здійснення.

Зараз у засобах масової інформації можна знайти багато оптимістичних прогнозів щодо розвитку туристичної галузі після перемоги у воєнному конфлікті. Для таких думок є певні причини: у нас багато туристичних об'єктів, і світова спільнота сьогодні зацікавлена Україною.

Однак ми повинні пам'ятати, що цей процес є прямо залежним від того, наскільки швидко ми оновимо інфраструктуру та загальний рівень життя Україні. Це матиме вплив на показники і в'їзного, і виїзного туризму.

Проведення коректної аналогії до того, що зараз відбувається в нашій країні, зараз неможливо, адже світ такого ще не бачив, тому робити

припущення з приводу того, яким шляхом піде розвиток туристичного сектора, неможливо.

Іноді порівнюють з Хорватією, яка здобула популярність у повоєнний час. Однак порівняння є не зовсім коректним, оскільки війна там не була такою руйнівною та нищівною.

Крім того, важливим фактором стане здатність післявоєнної України здійснити масштабну маркетингову кампанію на зовнішніх ринках, що дозволить переключити сприйняття нашої країни з місця бойових дій на безпечне місце для подорожей.

Обіцяні урядом відновлювальні програми також повинні включати в себе й туристичну галузь.

Також хорошими можливістю та шансом вважається спроба переговорів з всесвітньо відомими готельними мережами з пропозиціями розміститися в Україні та почати свій розвиток тут у післявоєнний час.

Однак важливо розуміти. Що подібні моменти повинні бути продумані заздалегідь. В майбутньому, коли наша країна ще буде цікавити інші держави, а воєнні дії на території України завершаться.

Щоб зрозуміти важливість розвитку туристичної галузі в Україні потрібно враховувати той факт, що туризм знаходиться на третьому місці за кількістю доходів в економіці України. В результаті ПДВ, сплачуване за допомогою турів та подорожей, являє собою важливу частину бюджету.

Завдяки розвитку туризму починає розвиватися різноманітна інфраструктура та усі її складові. Він забезпечує стабільну кількість робочих місць, що забезпечує населення стабільними можливостями заробітку, також гарантує створення умов для функціоналу компаній, що зайняті співпрацею з туристичною галуззю.

ВИСНОВКИ

Туристичний сектор економіки має всебічний вплив на економічні та соціальні фактори:

- зріст доходів місцевого населення;
- виробнича та соціальна інфраструктура у туристичному центрі продовжують розвиватися;
- галузі, що пов'язані з різними туристичними послугами, збільшуються у своїй кількості;
- культура та народні промисли активно розвиваються;
- робочі місця.

Економічно важливим є збереження хоча б частини туристичної галузі. Це грає визначну роль не тільки для країни, так і для суспільства. Після повернення до мирного життя можна буде подумати про її оновлення та відбудову.

У зв'язку з повномасштабним вторгненням туризм в Україні частково зупинився. Однак також ситуацію ускладнює те, що ми не мали достатньо часу, щоб оголосити про пандемію COVID-19. Зараз туристичний сектор економіки знову зазнає збитків, тому ми не можемо навіть повернутися до показників 2019 року.

Проте, незважаючи на важкі часи, індустрія туризму продовжує боротися з труднощами. Зараз він працює приблизно на 30% швидкості, зосереджуючись на внутрішніх подорожах – переважно в західному напрямку України, як-от мальовничі та комфортні території навколо озера Синевир. Вона зробила все можливе, щоб підтримати бюджет за рахунок податків і послуг для людей, які потребують відпочинку в цей надзвичайно важкий час. Не забудуть переселенців. Багато компаній займаються волонтерством, постачаючи армію та переселенців необхідним, розміщуючи їх у будинках престарілих та організовуючи їх подальше пересування. Туристичні курорти

могли б допомогти українцям з реабілітацією від психологічних та емоційних травм, пережитих у зв'язку з військовим конфліктом. Люди там могли б навчитися долати страх, напругу та відчай. Курорти можуть дати їм змогу знаходити відраду та спокій хоча б на короткий період часу.

Туризм дає людям змогу перепочити, змінити фокус на фізичний та психоемоційний відпочинки. Це також сприяє покращенню здоров'я та працездатності.

Можна прийти до висновку, що планування свого життя та його розвиток дає змогу країнам не жити лише сьогоднішнім днем та дивитися у майбутнє. Країнам, яким суперечить ідея життя лиш сьогоднішнім, починають думати вже протягом воєнних дій про те, як відновлюватимуть своє життя після завершення війни Відбудова, налагодження діяльності важливих економічних секторів та сфери туристичних послуг – це можливість швидше повернутися до повноцінного життя. Тому туризм має і буде працювати.

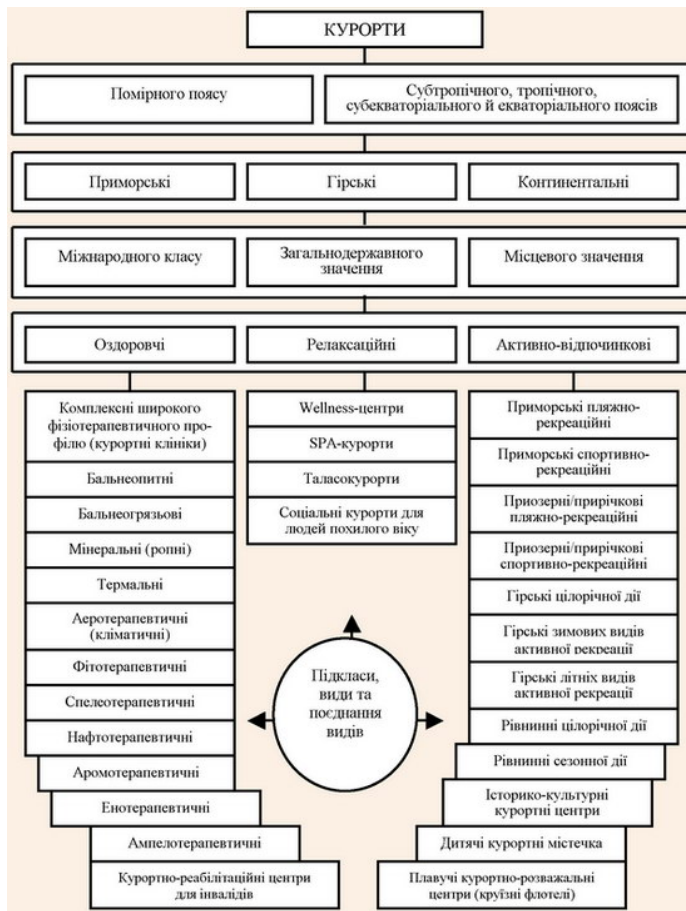
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Рутинський М. Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2007. Вип.34. 246с.
2. Курортні ресурси України / За ред. М.В. Лободи. К.: ТАМЕД, 1999. 344 с.
3. Нарстедт В., Піводда М. Рекреаційний сервіс в Європі: професія або інтуїція? Перспективи оздоровчого туризму в умовах бальнеолікарень і курортів / Пер. з нім. Ужгород: Ліра, 2001. 119 с.
4. Weston S.A. Commercial Recreation and Tourism: An Introduction to Business Oriented Recreation. N.-Y.: Brown and Benchmark, 1996. URL: <https://archive.org/details/commercialrecrea0000west/page/n9/mode/2up>
5. MacCool S.F. Tourism, recreation and sustainability, linking culture and environment. Wallingford: CAB International, 2001. URL: <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/book/10.1079/9781845934705.0000>
6. Бейдик В.І. Рекреаційно-туристичні ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. К. : Київ. ун-т. С.164-168.
7. Географія Херсонщини: Навчальний посібник / Під ред. І.О. Пилипенка, Д.С. Пальчикової. Херсон, 2007. С.165-166.
8. Войнаренко М.П. Кластерні моделі об'єднання підприємницьких структур у туристичній галузі та сфері розваг// Вісник ДІТБ. -2007. №11. С.17-18.
9. Географія Херсонщини: Навчальний посібник / Під ред. І.О. Пилипенка, Д.С. Пальчикової. Херсон, 2007. С.166-165.
10. Коржунова Н.О. Курортно-рекреаційне господарство Причорномор'я // Економіка України. 1999. №2. С.76.
10. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. Львів: ІРД НАНУ, 1997. С.51-60.

11. Санаторно-курортне лікування та туризм в Херсонській області // Статистичний щорічник Херсонської області за 2005 р. Херсон, 2006. 515 с.
12. Стафійчук В.І. Рекреологія: Навчальний посібник. К.: Альтпрес, 2006. 245 с.
13. Внучко С., Тимошенко Т. COVID-19 та соціальний діалог в туристичній галузі: практика ЄС та український реалії. Київ, 2020. 28с.
14. Горіна Г., Бабушко С., Безкоровайна Л. та ін. Особливості розвитку ринку туристичних послуг України під впливом COVID-19 та карантинних обмежень: Монографія. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2021. 135с.
15. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг. К. : Знання, 2008. 661 с.
16. Масляк П.О. Рекреаційна географія. К.: Знання, 2008. 343 с.
17. Нефедова Н.Є., Яворська В.В. Рекреаційний потенціал Одеської області, його використання та перспективи розвитку туризму // Географія в інформаційному суспільстві. Зб. наук. праць. У 4-х т. К.: ВГЛ Обрії, 2008. Т.4. С.249-251.
18. Одеса: місто - агломерація - портово-промисловий комплекс. / За ред. О.Г. Топчієва. Одеса: АОБАХВА, 1994. 360 с.
19. Одеський регіон: природа, населення, господарство. / За заг. ред. О.Г. Топчієва. Одеса: Астропринт, 2003. 184 с.
20. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. Одеса: Астропринт, 2009. 544 с.
21. Кобанець Л.О. Концепція управління розвитком рекреаційної діяльності: монографія / Л.О. Кобанець; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Донецьк, 2007. 192 с.
22. Галушкіна Т.П. Механізм реформування територіальної екологічної політики (на прикладі курортно-оздоровчих територій) / Т.П. Галушкіна, Л.І.

- Новосельська, О.О. Сударкіна // Экономические инновации. 2005. Вип.22. С.196-203.
23. Санаторне-курортне лікування, організований туризм та відпочинок в Автономній Республіці Крим у 2009/10 році: стат. зб. / за ред. Н.О. Полонської. Сімферополь, 2010.
24. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія / Т.І. Ткаченко. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 537 с.
25. Любіцева О.О. Педагогічні та рекреаційні технології в сучасній індустрії дозвілля / О.О. Любіцева, В.І. Стафійчук // Розвиток курортної справи в Україні: Міжнар. наук.-практ. конф. (КНУКІМ. 4-6 червня 2004 р.). К., 2004.
26. В'їзний туризм: навч. посіб. / П.Ф. Коваль, Н.О. Алешугіна, Г.П. Андрєєва, О.О. Зеленська, Т.В. Григор'єва, О.Г. Пархоменко, В.Б. Дудко, М.О. Михайловський, С.І. Бондар. Ніжин: Вид-во Лук'яненко В. В., 2010. 304 с.
27. Ryan C. Recreational Tourism: A Social Science Perspective. London: Routledge, 1991. URL: <https://www.jstor.org/stable/2074558?origin=crossref>

Додаток А

Генетична класифікація курортів

Додаток Б

Кримський міст станом на 08.10.2022.